

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca mal. travna 1907 K 49.071.32.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva!

V.

In kam naj pristopi učiteljstvo? Taktiko sedanjega liberalizma je obsodilo; to velja, dokler se narodno-napredna stranka temeljito ne organizuje, bodisi da so potem mladi ali stari na površju kot voditelji. O S. L. S. za učiteljstvo ne more biti govora. Socialni demokratizem še ni pri nas popolnoma razvit, razen v mestih in večjih trgih je na deželi ogromni večini prebivalstva še popolnoma neznan. Od taktike, dela in uspehov te struje je odvisna njena bodočnost. Učiteljstvu ne preostaja za sedaj nič drugega kakor da ostane zvesto svojim dosedanjim naprednim idejam pod varstvom šolskih zakonov in da pridno deluje v lastni organizaciji. V politiki smo bili že poprej prosti in nevezani, taki moramo ostati tudi v bodoče. Mi smo bili dosedaj najprej učitelji — odgojitelji našega naroda, neumorno delujoči v svoji stanovski organizaciji, v politiki pa svobodni. „Kdor je z nami, smo mi z njim,“ je bilo naše geslo do sedaj, in tako ostane tudi v bodoče. Kdor bo podpiral šolo in učiteljstvo, ta je naš in mi smo z njim, kdor bo pa nam in šoli nasproten, mu bomo nasprotni tudi mi, naj bo potem še tako mogočen, bili bomo z njim boj do skrajnosti, če sliši tudi na ime „Slovenske Ljudske Stranke“.

„Učiteljstvo ima dolžnost vzgajati mladino verskonravno, jo navajati k ljubezni do svojega naroda, k spoštovanju do vladarja in do avtoritete sploh. Ali more učiteljstvo izvrševati svojo vzvišeno nalogo kot član brezverske narodne socialne demokracije, ki pobija vsako avtoriteto, zasebno last itd., ki tepta

vanja, zakaj moje največje veselje je bilo, udeleževati se okrajnih uradnih in neuradnih učiteljskih zborov, deželnih učiteljskih skupščin, občnih zborov slovenskih učiteljskih društev, „Zaveze“ itd. Na teh zborih potegovati se za šolstvo, za slovenski jezik, za učiteljske pravice, je bilo od nekdaj moje načelo, moja življenjska navada. Ne da bi se hvalil (ali pa tudi!), za svoje tovariše sem se vedno potegoval. Saj sem imel zato dovolj prilike, in sicer v raznih učiteljskih skupščinah in kot ud krajnega in okrajnega šolskega sveta z besedo, po časopisih pa s peresom.

Z imenom bi lahko navedel toliko in toliko učiteljev, ki so z mojim priporočilom prišli do boljših služb, do večjih plač, do nagrad, zlasti pa do kvinkvenij, v kateri sledni stvari sem mel boje najprvo za svojo osebo in potlej pa za velik broj svojih tovarišev. Pri premišljevanju o tem, kako naj učitelj brani razne svoje pravice, sem prišel do prepričanja, da je treba tudi v tej reči, da bi imeli učitelji kako navodilo. Zaraditega sem se podal na delo in spisal brošuro „Učiteljski pravnik“, navodilo, ki se je tiskalo najprvo v Učit. Tovarišu“. Res nima to delce v vseh svojih oddelkih originalnih nasvetov, a je vendar menda edino te vrste v šolski literaturi v Avstriji; le v Nemčiji je izšlo prej dvoje sličnih knjižic.

z nogami vse vzvišene svetinje človeštva?! Ne, slovensko učiteljstvo je prepošteno, ker hoče brezmadežno ohraniti svetinje, ki jih je podedovalo od svojih očetov, ker hoče vzgajati nadebudno mladino v katoliški veri, za svoj mili narod, za svojega vladarja — jo vzgojiti v koristne ude človeške družbe.“

Tako more pisati le hinavski klerikalizem, zakaj pred nekimi dnevi je svetu dokazal z lažjo in obrekovanjem, da je naše učiteljstvo brezversko, ki hoče vreči Boga iz šole, ki pohujšuje ljudi po cerkvah, gostilnicah in drugod. Hipoma je postalo naše učiteljstvo pošteno, verno in dobro. — Zakaj tako? — Ker smo dokazali, da je klerikalizem na krivoverski poti, malovredna in našem narodu silno nevarna struja. Odgovoriti nam in nas pobijati ne more, ker se resnica ne da ovreči, zato nas je sedaj hipoma začel hvaliti. Ali mi poznamo prav dobro volka v ovčji obleki! Stvarnega odgovora zahtevamo!

„Toda krenimo od tega visokega razmotrivanja na praktična tla! — Učiteljstvo je za svoje študije in za svoj trud preslabo plačano. To mora priznati vsakdo, ki pozna naše razmere. Zato pa mora biti glavni namen našega združevanja to, najti najkrajšo pot, kako priti do boljšega gmotnega položaja, zato se moramo ozirati na to, katera stranka nam more pripomoči do boljšega gmotnega položaja. — Brez dvoma bo v bližnji prihodnosti edina vladajoča S. L. S., ki poudarja odločno v svojem programu, da odklanja vsako predpravo in nadvlado, ker hoče združiti vse stanovce v demokratičnem temelju k skupnemu delu. Ali ni ta ideja pametna? Slovenski narod nima plemstva, njegovo razumnost in tudi učiteljstvo je vzraslo po večini iz ljudstva, zato bi bila le njegova čast, ponos in dobiček ako bi smelo stopiti v tabor S. L. S. in v njem delovati za mili slovenski narod. Ali niso zastopniki S. L. S. v svojem programu odločno poudarjali, da sprejmejo vsakogar z odprtimi rokami, ki hoče z njimi sodelovati na demokratični podlagi, ne da bi mu kdaj očitali, ako je imel kdaj kako drugo politično prepričanje?! Ali niso poudarjali, da so proti nadvladi posameznih stanov, najsi imajo morda vseučiliške študije, najsi se vozijo morda v mehkih kupejih prvega razreda, poudarjali, da so tudi proti duhovski nadvladi?! Ali ni tudi slovensko učiteljstvo po večini tega demokratičnega mišljenja?! Ali ne želi tudi slovensko učiteljstvo priti v kratkem času do boljšega gmotnega stanja?! — Slovensko učiteljstvo stoji pred alternativo:

Ko je bilo to slovensko navodilo gotovo, sem še bil pripravljen, nekaj sličnega spisati še za nemške učitelje, pa Pichler, kateremu sem se bil ponudil, ni hotel prevzeti založbe.

Slovenski učitelji so mi bili za moj trud, kolikor sem ga imel zanje, za šolstvo in narod, hvaležni; zakaj pri vseh mojih podjetjih, literarnih, posojilniških, zborovalnih itd., so me zvesto podpirali. Na raznih učiteljskih skupščinah so se zame oglašali in mi izražali svoje simpatije. Med temi „komplementarji“ so bili že večkrat tudi moji nekdanji učenci, kar mi je posebno dobro delo. Kakor namreč veseli kmeta, da mu seme ne pade na nerodovitna tla, tako veseli učitelja še v večji meri, ako je vzgojil čvrste državljane, ki so z njegovimi nauki in po lastni previdnosti in nadarjenosti prišli do dobrega kruha. In do dobrega kruha je prišlo mnogo nekdanjih mojih učencev, zlasti veliko tistih, ki se dovršili meščansko šolo v Krškem. Od teh je mnogo učiteljev, ki so me vedno hvaležno spominjajo. In prav imajo; zakaj imel sem v svojem učiteljskem življenju in v šolski praksi sploh to vzgojno sredstvo, da sem vedno obečal le zlate gradove fantom, ki se bodo ravnali po naukih dobre šole in dobrih staršev.

(Dalje.)

Ali v „Slovensko Ljudsko Stranko“ ali pa v socialno demokracijo. — Druge poti ni, odločimo se za časa!“

S tem nam je vrzel klerikalizem zopet vrv okolo vratu: z nami ali proti nam! To vrv mu vržemo zopet v obraz, da bo pomnil za vselej. Sedaj spozna hinavec, da smo preslabo plačani za svoj trud in svoje študije, zato nas vabi v svoj tabor zaradi boljšega gmotnega položaja. Pred nekaterimi dnevi je vpil, da niti vinarja naprednim učiteljem več, kar bo vedno priporočal poslancem S. L. S., da naj napno vse strune zoper napredno učiteljstvo in šolo. To bi moralo biti slovensko učiteljstvo res brez uma, da bi sledilo tem sirenskimi glasovom hinavskega klerikalizma, ki danes že noče nič vedeti, kar je včeraj slovesno obljubil. Kar se tiče našega gmotnega stanja, zahtevamo za svoje pošteno delo tudi pošteno plačilo od ljudstva, za katerega žrtvujemo vse svoje moči.

To ljudstvo nam privošči kos krvavo zasluženega kruha; ono nas pozna in mi poznamo njega. In ker smo z ljudstvom, nas ni prav nič strah pred klerikalizmom. Kolikor dlje časa bo zavlačeval to pereče vprašanje, tem slabše bo zanj. Kranjsko učiteljstvo je zaslovelo širom sveta zaradi svoje solidarnosti ob zadnji deželni konferenci, zaradi svoje društvene organizacije in delavnosti, zaslovelo bo drugič tudi zaradi nadaljnjega postopanja, ki morda pride prej kakor bo klerikalizmu ljubo. Vedno se je delal klerikalizem norca, ko smo kaj takega povedali javnosti, morda se bo tudi sedaj. Kaj bomo naredili, to je naša že sklenjena stvar. Za danes povemo le toliko: vsaka sila do vremena; vsak upor dobi odpor; ni je moči, da bi se ne unesla; ni sile, da bi ne omahnila.

Narod, ki ne zna ceniti svojih učiteljev; ki ne upošteva truda svojih odgojiteljev, ne bi bil vreden svojega obstanka. Naš narod ceni in upošteva oboje, le žal, da zaupa grabljivim volkovom, ki hočejo učiteljstvo zadaviti. Program S. L. S. nam je znan, ta je slepilo za ljudstvo in nič drugega. Mi sodimo to stranko po delih in ne po programu. Saj je tudi liberalna stranka imela krasen program, ali ta ji ni pomagal. Kar klerikalizem danes poudarja, jutri o tem ne ve ničesar. Glede doslednosti ne sme on nikdar nikomur očitati ničesar. Zlasti izjava, da je S. L. S. proti duhovski nadvladi, je tako neumna in smešna, da se ji mora res smejati vsaka krava. Učiteljstvo je res strogo demokratskega prepričanja, a na podlagi naše narodne individualnosti. Deluje za narodovo korist, kjer more ve in zna, ne iz sebičnosti, marveč iz ljubezni do narodne blaginje. Klerikalizem se pa peha za nadvlado za svojo korist in svoj žep, kar smo dokazali in bomo o priliki še.

Učiteljstvo želi res priti v kratkem do boljšega gmotnega stanja, a odločno povemo, da ne po poti, ki jo želi in ponuja naš klerikalizem. On se je do sedaj izkazal šoli in učiteljstvu smrtnega sovražnika, napovedal nam je boj na življenje in smrt, in sedaj naj se uklonimo ter prestopimo v njegov tabor? — Nikdar! Boj naj se izvojuje, učiteljstvo hoče častno zmagati ali častno pasti! Mi se opiramo na narod, zato čutimo življensko moč v sebi. Poguma, vztrajnosti in moči imamo tudi dovolj, da se klerikalizma, ki je na krivoverski poti, prav nič ne bojimo. Čas ozdravi vse, ozdravil bo tudi naš rane, ki nam jih je in bo še prizadel naš klerikalizem.

Vjeti nas je hotel v zanke z alternativo: Ali v S. L. S. ali pa — v socialno demokracijo. Čudno, da do sedaj še ni vedel, da smo mi učitelji — odgojitelji s svojo razvito in slovečo organizacijo svobodni — ne pa politikujoča struja, po zgledu naše duhovščine, ki s strastjo bije boj za duhovsko nadvlado.

Naša pot je: Kdor je z nami je naš, kdor je proti nam, temu boj do skrajnosti!

S krivoverskim klerikalizmom, ki ga je učiteljstvo poklicalo na odgovor pred ljudstvo, pa se je skril in si ne upa na dan, ne bo učiteljstvo soglašalo nikdar, dokler bo smrtno sovražil šolo in učiteljstvo ter hodil po dosedanjih potih, ki vodijo naš narod v pogubo.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Iz naše organizacije.

Goriško.

Iz odborove seje „Tolminskega učit. društva.“ Na prošnjo našega društva je c. kr. dež. šol. svet pripravljen v Tolminu prirediti teden po Binkoštih risarski tečaj, če se oglasi vsaj 20 slušateljev. Tovariši in tovarišice, prijavite nemudoma svojo udeležbo c. kr. okr. šol. svetu! Dobrodošli tudi goriški tovariši, ki bi se tečaja udeležili; gotovo dobe potrebni dopust, naj se le oglasijo. S tečajem bodo združena znanstvena predavanja, ki prično binkoštni ponedeljek popoldne. Ta dan predavata gg. ravnatelja Bežek in Schreiner, a pri obč. zboru v četrtek, dne 23. maja, pa g. Fr. Finšger, c. kr. okr. šol. nadzornik iz Gorice. (O brezžičnem brzojavu: predavanje bo pojasnjeval z aparati.)

Na veselo snidenje v Tolminu o Binkoštih! Tajnik.

Tolminsko učit. društvo ima izredni občni zbor v Tolminu dne 23. t. m. v četrtek ob 2. popoldne v ljudski šoli. Dnevni red; 1. Nagovor predsednikov. 2. „Brezžični brzojav“, predava in s poizkusi pojasni g. Fr. Finšger, c. kr. okr. šol. nadzornik. 3. Zapisnik zadnjega zborovanja. 4. Skupno naročevanje „Učit. Tovariša“ in pristop k „Učit. tiskovnemu društvu“. 5. Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje. 6. Morebitni nasveti.

K obilni udeležbi vljudno vabi

odbor.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo za koprski okraj ima svoj redni letni občni zbor v Boljuncu 16. maja t. l. ob 10 uri predpoldne v prostorih g. Venturinja s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika. 2. Volitev dveh zapisnikarjev. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo odseka za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva, Poroča g. A. Urbančič. 5. Poročilo blagajnika. 6. Volitev 3 pregledovalcev računov. 7. Volitev novega odbora. 8. Poročilo o zborovanju „Zaveze“ v Šostajnu. Poroča g. F. Wajšel. 9. Volitev delegatov za prihodnje zborovanje „Zaveze“. 10. Predlogi.

K obilni udeležbi vljudno vabi

odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 5. letošnji številki to-le vsebino: Ciganček. E. Gangl. Pesem. — Zakaj hodijo Kranjci po svetu za denarjem? Kompoljski. Povest. — Prevara. Borisov. Pesem. — Beraška vas. Podoba. — Minka in račice. E. Gangl. Pesem s podobo. — Podlesna veterinica. Avguštin Šabec. Poučni spis. — Zgode in nezgode. Iv. Kiferle. Povest. — Zdravilo. Ivo Trošt. Povest s podobo. — Šmarnica. Avguštin Šabec. Poučni spis. — Prva piščalka. Podoba. — Čič in Kraševce. Ivo Trošt. Povest. — Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Prva veselica. Ivan Kramar. — Kupčija z muhami. — Ptice — znanilke dežja. — Največja zastava. — Anifabeti. — V šoli. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.